

D: D.

15

MEDITATIONES SUBITANÆ

DE

IMPEDIMENTIS NONNULLIS

LINGUÆ LATINÆ
ADDISCENDÆ,

QUAS

Consensu Ampl. Senat. Phil. in Reg. Acad. Aboensi,

PRÆSIDE,

D. PETRO KALM

Gecon. PROF. Reg. & Ord. Reg. Acad. Scient. Svec. atque
Soc. Lit. Ups. MEMBRO,

PRO GRADU,

Publico examini submitit

STIPENDIARIUS WAHLIANUS

ERICUS NYMAN,

Ostrobothniensis.

Die XIX. Julii An. MDCCLXVI.

L. H. P. M. S.

ABOÆ, Impressit JOH. CHRISTOPH. FRENCKELL.

§. I.

Quum jam præjudicata opinio, quod lingua latina omnium difficilissima sit, singulorum fere animos occupaverit: dubitari non potest, quin illa maximo sit impedimento studio ejus. Quis enim vastissimo sese committeret mari, ubi nullus unquam expectari possit portus? quis Herculeum laborem in hanc linguam insumeret & non potius diligentiam conferret ad scientias necessarias addiscendas? Qui vero de ista difficultate verum ferre judicium vult, omnes alias linguis sibi perspectas habeat necesse est; quod tamen in hoc tam exiguo vitæ curriculo & tam brevi fieri nulla potest ratione: apparet itaque argumentum, quod inde petitur nullius plane ponderis esse. Præterea experientia constat multos brevi tempore facultatem hujus linguae assecuros fuisse, modo rite fuerint instituti. Exempli loco nominare sufficiat Tanaquillum Fabrum, qui filium suum a decimo ætatis anno ad decimum quartum ita & Græca & latina lingua ex-polivit, ut cum viris certare potuisset (*). Non miror, ait MORHOFIUS, præstare hoc in pueris decenni potuisse patrem, & credo sane vel citius hoc fieri potuisse (**). Hinc itaque patet, ut admodum breve temporis spatium sit, quod studium Linguæ Latialis rite

3

rite peractum aliis præripit Disciplinis. Tacemus magnam illam rerum copiam quæ perlectis Auctoribus Classicis comparatur. Notum enim quam quod notissimum est, scriptores latinos ea tradere, quæ ad ju- risprudentiam tam naturalem, quam civilem, cœconomiam, medicinam, historiam politicam & naturalem, eloquentiam denique aliasque scientias pertinent. *Quid inquit Mos'cmius, quo t tantum abest, ut propterea damni nonnihil in ceteras artes, quibus animus imbuendus est, redundet, ut potius, quum præstantissima veterum illa monumenta sint, ingens inde commodum juvenes percipiant.* (***)

(*) Vid. Heineccii fund. stil. Cult. part. III. Cap. I. §. III. & Morth. polyh. part. I. Lib. 2. Cap. 9. n. 44. (**) Vid. Morth. cit. lib. part. & Cap. n. vero 53. (***)Vid. præf. Joh. Laur. Mosheimi in Uberti Folietæ Tractat. de L. L. usu & præstantia,

§. II.

Negari tamen nequit temporis p'us justo jam tribui linguæ Latinæ addiscenda. Quid igitur impedit, quominus ejus facultas celerius acquiri possit? culpam certe, qua magnam partem, transferre licet in eorum, qui juventutem erudiunt, inscitiam & negligentiam. Horum enim haud pauci hujus linguæ adeo imperiti sunt, ut ne prima quidem ejus elementa animo imbiberint, multo minus qualemcumque Linguæ genium sibi reddiderint perspectum. Non nullos vero, qui ejusmodi ignorantiae tenebris non sunt involuti, torpor quidam tener. Quo igitur utriusque sibi consulant, discipulos per plurimum annorum

seriem sola lectione grammatices memoriter recitanda excruciant, quam tamen, ut ait *Gesnerus*, ad Grammaticam admitti non debent, nisi qui, ex lectione & interpretatione facilium tibrorum, qualemcumque facultatem lingue uidenti & analogiae assuetatione ipsa compotes facti sunt, quod viderunt ii, qui Grammaticas Latinas, Latine conscriptas dedere, quas scilicet non putarent adhibitum ira nisi a lingue Latina utcunque peritis (*) idque eo magis, quod Grammatica percipi, & ad usum applicari minime potest, nisi perfectis Auctoribus Classicis. Perversa vero ejusmodi Linguam Latinam tradendi methodus non potest non tantum dilecentibus adferre tedium, ut leviter solummodo attingant fontes Latinitatis, & praeceptorum elapsi manibus penitus negligant hocce studium, quod primum libertatem naturalem illis ademit aliasque procreavit molestias quam maximas.

(*) Vide ejus animad. ad Heineccii Fund. stili cult. Part. III. & §. 2. Ejusdem rei quoque mentionem facit, part. I. Cap. I. & an. §. I.

§. III.

Nec minoris momenti est perversus ordo in legendis Auctoribus Classicis. Ut enim hi sere unica sunt adminicula, quibus Linguam Latinam, quam usu & loquendi consuetudine iam addiscere uti alias linguas vivas non licet, suam in facultatem quis invehere potest: ita plurimum refert, quo ordine per volvantur. Verus enim & genuinus sensus ex non nullis Auctoribus Classicis facile erui non potest, nisi eo legantur ordine, ut, teste *Gesnero*, unus alteri velut

viam pernat, quo facilius intelligi, ac in succum & sanguinem verti possit (*). Et si primum non habeatur ratio puritatis, deinde concinnitatis, postea ornatū, denique diversorum stili generum, fieri non potest, quin puris impura, concinnis dissoluta, ornatiōribus incomea, stilisque aliis alii miscēantur. Nonnulli vero, qui adeo delicati & infirmi sunt, ut ne unum quidem Auctorem Clāssicū a capite ad calcem legant, sed ea tantum eligant, quæ ad eorum mentem sunt jucundissima, siccoque transeant pede, quæ primo intuitu non percipiunt: nusquam domi, peregrini ubique sunt; menti enim minime infigi possunt, quæ sine antecedentium & con sequentium notitia sunt collecta. Eodem quoque iū afficiuntur incommodo, qui ea, qua fieri potest, celeritate Auctores clāssicos percurrunt, & ab unius lectiōne momentanea, transeunt ad alium. De his ait Seneca: *Certis ingenii immorari oportet, si velis aliquid trahere, quod in animo fideliter sedeat, nusquam est, quæ ubique est.* Et paulo post: *fastidientis stomachi est, multa degustare, quæ ubi varia sunt & diversa inquinant non autunt (**).* Optimum igitur consilium dat Cælius: *si quid sumseris semel, in eo perseveres, nec fastidio quodam modo hoc modo illud aggrediaris.* Cum cœperis Ciceronem legere, ne repente ad Livium transeas. (***)

(*)Vid. ejus animad. ad Hein. Fund. stil. Cult. Part. III. Cap. I. & §.2. (**)Epist. II, (***)Ep. Q. Lib. II. ad Joh. Hervagium.

§. IV.

Licet vero ex iis, quæ nuperrime dicta sunt lūculentissime appareat lecta tam cito oblivioni ac me-

moriæ tradi, nisi accedat meditatio debita: nihil tamen minus plerique, omisla omni ruminatiōne, contenti sunt qualicunque explicatione Auctōrum Clāssi-corum, quam adeo stricte ad Linguaṁ Latinam ad-stringunt, ut ne particulam quidem in explicando p̄tēterant. Quo factō nullum plane discriminē inter linguaṁ Latinam & vernaculam observare possunt; verum potius hanc Latine reddunt. Idiotismos igitur harū linguarū inter se discernere, voces & phra-ses mandare memoriae atque ad obrusam rationis ex-a-minare, situm verborū, nexus singularū partium periodi cujuscunq; totiusque orationis perspicere minime volunt. His itaque neglectis, non mirum est, eos quoque meditationi suae subtrahere ea, quae ipsas Auctōrum Clāssicorum virtutes, puta inventionem, dispositionem atque elocutionem concernunt. Et ut paucis rem complectar: imitationem & puerilem & virilem minime pertractant, sine quibus tamen ge-nuina Linguaē Latinā indeoles cognosci & exprimi non potest. Unde dilucidissime patet hos sibimet ipsis mo-ras & impedimenta afferre, quominus Linguaṁ sā-pissime citatam addiscere queant.

§. V.

Huic linguaē addiscendā haud parum quoque obstat perversa opinio, qua nonnulli sibi & aliis per-suadent nihil referre, qua ratione quis animi sensa exprimat, barbarene id fieri, an pure & ornate, modo cogitationes sive sermone sive scriptis qualitercum-que exprimere potest. Minus igitur necessarium esse videtur, tempus consumere in p̄tēvēndis libris, un-de

de non tantum puritas sed etiam ornatus hauriatur. Sed quom alia vis verborum intelligi non possit, quam ut sint signa cogitationum, ipsarumque adeo rerum: per se patet verba ejus esse debere indolis, ut verus ex iis erui sensus queat. Illum vero, qui barbarisiniis utitur, ne quidem Oedipus intelligit, magnaue exinde saepe oritur confusio rerum, quod verba his ex- primendis minus accommodata adhibeantur. Et ne verba eo ipso momento, quo proferuntur vel leguntur animis audientium vel legentium excidant, necesse est, ut ornate & commode proponantur. Ea enim est mentis humanae indoles, ut licet nuda eidem ve- ritas arrideat, magis tamen in familiaritatem ejus sese insinuat, si eamdem venusto orationi habitu in- duamus. Quin plures adeo præfractæ sunt mentis, ut ne minimam quidem attentionem orationi adhibeant, nisi verborum quasi illecebris alliciantur ad pal- mam rationum stimulis præbendam.

§. VI.

Quamvis Eruditæ cuiuscunque gentis, qui omnia fere scripta lingua vernacula jam exarant, suis ea- tenus optime consulant, ut etiam inerudita plebs co- gnitionem rerum quam facilime acquirere possit; aliis tamen litterarum studiosis, qui minime eorum linguas callent, molestias exhibent quam maximas. Quis e- nim non videt his maxime necessarium esse, ut plures ad- discant linguas, quibus omnibus percipiendis vita bre- vis minime sufficit. Et lingua Latina, quæ ab anti- quis retro temporibus eruditorum fuit vernacula, tan- tum exinde persentit incommodum, ut penitus ne- gli-

gligatur. Quod si tamen non fieri concedamus, negari minime potest parum admodum temporis esse, quod eidem impendi solet. Experientia enim constat plures jam reperiri litterarum cultores, qui in linguis Gallica, Italica, Anglica, Germanica aliisque adeo versati sunt, ut easdem non solum intelligent, sed etiam loqui possint, in Lingua vero Latina tantos non fecerunt progressus. Sed si dicendum quod res est: Consultissimum esset hanc omnium primo sibi familiarem reddere. Inservit enim quam maxime aliis linguis ascendendis, quibus jam carere non possumus. Ne itaque cancros eundo imitemur, a capite rem aggredi debemus.

§. VII.

Non igitur mirum solum est, sed per etiam mirum, haud aliquos tantum, ac cum plurimis plurimos exercitationem scribendi, quæ, teste Cicerone, Optimus & præstantissimus discendi effector & magister est (*), justo longius differre. Nulla enim lingua, quæcunque sit, sine usu & exercitatione addisci potest. Scribendum ergo quam diligentissime & quam plurimum. Caput est, inquit Cicero, quod, (vere dicam) minime facimus, (est enim magni laboris, quem plerique refugimus) quam plurimum scribere (**). Quintiliani itaque consilium saluberrimum sequamur: Optimus quisque, ait legendus est diligenter, & pane ad scribendi solitudinem (***) Qui igitur bene orationem componere Latinam vult, justo tempore exercitium scribendi incipiat. Plura quidem de hac re essent dicenda, sed ob valetudinem minus prosperam hic subsistere cogor.

(*) De Orat. lib. I. c. 33. (***) Id. de Orat. lib. I. c. 35.
 (**) Lib. X. c. 1.

